

RPW/16275/2020 P
Data: 2020-03-02

PODLASKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW W BIAŁYMSTOKU
15-554 Białystok, ul. Dojlidy Fabryczne 23 Tel. 85 7412332, Tel/Fax 85

Białystok, 25-02-2020 r.

ZPWKZ.020.7.2020.MK
BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH
WPŁ. 2020 -03- 02
ZAŁ. .... NR .....

Pan Maciej Taborowski
Zastępca Rzecznika
Praw Obywatelskich
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Dotyczy: V. 7203.21.2019

W odpowiedzi na Pana pismo z dnia 12 lutego 2020r. (otrzymane w dniu 20.02.2020r.) Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków dziękuje za zainteresowanie Rzecznika Praw Obywatelskich sprawą inwestycji prowadzonej we wsi Kruszyniany i wskazuje, że PWKZ monitoruje sytuację związaną z tą inwestycją w sposób ciągły od ponad roku. Zaproponowane przez Pana rozwiązania prawne w postaci m. in. objęcia pól i łąk znajdujących się na terenie geodezyjnym wsi Kruszyniany układem ruralistycznym lub wpisania ich jako otoczenie zabytku tudzież utworzenia na tym terenie parku kulturowego były już w tamtym czasie podawane wielokrotnie pogłębionej analizie prawnej. W jej wyniku stwierdzono co następuje:

1. Historyczny układ przestrzenny wsi Kruszyniany (tzw. układ ruralistyczny) objęty jest ochroną konserwatorską na mocy decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku z dnia 17 grudnia 1979r. (numer wpisu do rejestru A -552), a co za tym idzie pozostaje on od wielu lat pod stałą kontrolą Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku. Teren ten obejmuje przestrzenne założenie wiejskie zawierające zespoły budowlane i pojedyncze budynki, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg (tak art. 3 ust 12 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wielkość obszaru wpisu została przeanalizowana pod kątem historycznego ulokowania wsi i obejmuje cały teren pierwotnego założenia osadniczego, a co za tym idzie brak jest aktualnie podstaw do jego zmiany. „*Tereny otwarte, zielone, słabo zainwestowane*”, jak postuluje Rzecznik w swym piśmie, nie stanowią zaś w świetle w/w przepisu założenia wiejskiego w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg, a co za tym idzie nie mogą stanowić elementu układu ruralistycznego.
2. Ochroną na w/w terenie objęte są również (na mocy indywidualnych wpisów do rejestru zabytków) meczet oraz mizar zlokalizowana na terenie wsi Kruszyniany. Obiekty te wraz z meczetem i mizarem położonym w Bohonikach (gmina Sokółka) zostały uznane za Pomnik Historii (rozporządzenie Prezydenta RP z 22 października 2012 roku Dz.U. 2012, poz. 1275), a

PWKZ w roku 2018 przyznał dotację na prowadzone prace budowlane przy ogrodzeniu mizaru w Kruszyńnianach.

3. Planowana inwestycja, związana z budową ferm kurzych lokalizowana jest w odległości ponad kilometra od granicy ochrony i znajduje się poza terenem zabudowanym wsi - na obszarze aktualnych pól i łąk.
4. Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków w odpowiedzi na prośby mieszkańców już w marcu 2019r. spotkał się ze społecznością lokalną. Podczas wizyty wyraził swoje zaniepokojenie planowaną inwestycją oraz wskazał dostępne rozwiązania prawne – w tym zaproponował uchwalenie przez gminę Krynki dla danego obszaru miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub też podjęcie uchwały w przedmiocie utworzenia parku kulturowego. PWKZ popiera pomysł utworzenia parku kulturowego na terenie wsi Kruszyńniany, nie mniej jednak, jak wskazał sam Rzecznik Praw Obywatelskich, jego powołanie pozostaje w wyłącznej gestii władz gminy Krynki. W związku z powyższym Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków zwraca się z zapytaniem czy Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do gminy Krynki o zajęcie stanowiska w przedmiocie utworzenia parku kulturowego wsi Kruszyńniany lub objęcia terenu inwestycji miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Pozytywna opinia PWKZ w przedmiocie utworzenia parku kulturowego, przy jednoczesnym braku działania ze strony właściwej miejscowo gminy, pozostanie bowiem bez znaczenia dla sprawy.
5. W tym miejscu należy wskazać, że PWKZ zajmował w sprawie przedmiotowego problemu stanowisko wielokrotnie, co uwidocznione zostało w odpowiedzi z dnia 22.02.2019r. na interpelację poselską w sprawie zagrożenia wartości kulturowych Kruszyńnian, wystosowaną przez Premiera Piotra Glińskiego, w której wskazano, że *„Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków podziela obawy mieszkańców Kruszyńnian i społeczności muzulmańskiej, że uciążliwości dla środowiska przyrodniczego i kulturowego, wywołane funkcjonowaniem przemysłowych ferm drobiu w pobliżu zabytkowego układu przestrzennego wsi Kruszyńniany, którego najważniejszymi elementami są meczet i mizar, stanowią realne zagrożenie wartości kulturowych miejscowości. Należy też mieć nas uwadze, że Kruszyńniany leżą na Szlaku Tatarskim. Skutki uboczne (wzmógłony transport kołowy, odór, zagrożenie sanitarne) działalności rolniczej tego typu, zlokalizowanej na obrzeżu Kruszyńnian, będą miały niekorzystny wpływ na atrakcyjność turystyczną miejscowości.”* Nie mniej jednak, co dostrzeżono również w treści interpelacji, *„działka, na której planowana jest budowa przemysłowej fermy drobiu, leży ok 1400 m na północny zachód od granicy obszaru objętego ochroną konserwatorską”*.
6. Organ pragnie również zauważyć, że zaproponowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich rozwiązanie w postaci wpisu do rejestru zabytków całej powierzchni geodezyjnej wsi Kruszyńniany (łącznie z polami i łąkami) jako otoczenia zabytku nie jest w aktualnej sytuacji rozważane. Jak wskazuje bowiem art. 3 pkt 15 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad

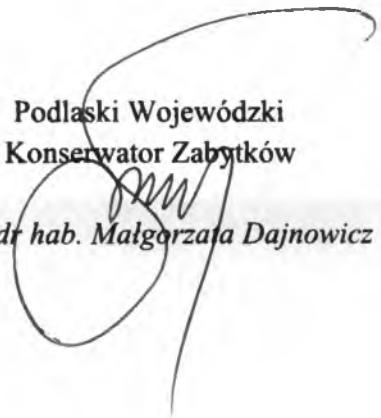
zabytkami otoczeniem zabytku jest teren wokół zabytku lub przy zabytku wyznaczonym w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków ustanowiony w celu:

- ochrony wartości widokowych oraz
- ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Wobec faktu, iż zgodnie z ustawą obie w/w przesłanki muszą zostać spełnione łącznie, przy założeniu, że inwestycja lokalizowana jest ponad kilometr od terenu objętego ochroną, ocena możliwości spełniania w/w przesłanek jest trudna wręcz niemożliwa do wykazania.

7. Reasumując należy wskazać, że zaproponowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich rozwiązanie w postaci dokonania wpisu do rejestru zabytków pól i łąk wsi Kruszyniany jako „otoczenia zabytku” lub „układu ruralistycznego” wobec obowiązującego brzmienia przepisów prawnych nie jest możliwe do realizacji.
8. Postulaty zaś co do objęcia terenu inwestycji miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego lub ustanowienia na tym terenie parku kulturowego choć słuszne i popierane przez PWKZ pozostają całkowicie poza zakresem jego kompetencji – w wyłącznej gestii gminy Krynki.

Podlaski Wojewódzki
Konservator Zabytków

Prof. dr hab. Małgorzata Dajnowicz

Do wiadomości:

- Pan Bohdan Paszkowski – Wojewoda Podlaski
- Pan Bronisław Talkowski – Przewodniczący Zarządu Muzułmańskiej Gminy Wyznaniowej w Kruszynianach